

Красимира Лука Спасителните действия на обект „Калето“ до с. Арчар (античната **Colonia Ulpia Traiana Ratiaria**

), се проведеха от 21.10.2010 до 25.11.2010 г., в съответствие със заповед на Министъра на културата №РД 9К-0202/11.10.2010 г. за приемане в защитена площ на **Община Димово**

и организиране условия за съхранение, опазване и експониране на движими културни ценности от територията на Рациария. Спасителните проучвания се проведеха под ръководството на Красимира Лука и в присъствието на

Пламен Иванов

– регионален инспектор за Район Северозападен в Главна дирекция „Инспекторат за опазване на културното наследство“ на МК. Финансовата подкрепа за тези действия беше осигурена от Общинска администрация – град Димово, както и от частни спонсори.

В рамките на спасителните проучвания на терена на античен обект Colonia Ulpia Traiana Ratiaria бяха предприети следните действия: 1. Подробен оглед на цялата територия, върху която се регистрират културни останки в м. „Калето“. Фотодокументиране и локализиране на движими и недвижими културни ценности.

2. Събиране и документиране на подемен археологически материал, съответно битова и строителна керамика, монети, метални находки и др.

3. Проверка състоянието на проучените до 1991 г. и консервирани архитектурни останки от укрепителната система и обществени сгради.

4. Засипване на иманярски изкопи и подравняване на терена в югоизточния сектор на м. „Калето“.

5. Документиране на епиграфски и архитектурни движими културни ценности.

6. Изнасяне от терен и експониране на движими културни ценности.

Написано от ivailo

Сряда, 25 Януари 2012 05:42

Огледът на територията на обект „Калето“ показва, че иманярската интервенция е засегнала площ, която покрива изцяло определените с протокол от 20.04.1994 г. граници и охранителна зона на обекта.

Някои от иманярските изкопи достигат до дълбочина над 10 м и са разкрили останки от сгради и множество архитектурни детайли, които

се наблюдават върху цялата площ на обекта. Бяха документирани местата на общо 38 движими културни ценности, между които богато украсени бази и капители, колони, корнизи, конструктивни елементи, части от надгробни паметници, саркофази и др.

В секторите, проучвани до 1991 г., консервираните останки не са засегнати от иманярска интервенция.

Около тях незаконни изкопи обаче са разкрили още части от сгради и помещения, които задължително трябва да бъдат проучени чрез спасителни разкопки.

При обхождането на територията на обекта, както и от подравнителните действия в неговия югоизточен сектор, беше събран богат подемен археологически материал, включително строителна и битова керамика с печати на производителя, 70 броя монети, метални находки, части от подова настилка и стенописна украса. Обработката на този материал показва, че иманярската интервенция е достигнала и засегнала пластове от ранноримския период, включително и на места, за които предходните проучвания предполагат обитаване единствено през късната античност.

Подравняването на иманярските изкопи в югоизточния сектор на „Калето“ разкри останки от нелокализирана сграда (Сграда 1) с големи размери, както и впечатляващи архитектурни елементи – 3 броя коринтски капители и йонийска база.

Всички те имат ясни белези, типични за малоазийските школи. Принадлежат към една и съща строителна конструкция, която е съдържала пристенни стълбове или масивни пиласстри, разположени по протежение на стената. Стилите особености датират новооткритите архитектурни елементи в къснохадрианово време (втората четвърт на II в).

На базата на тези данни, новолокализираната сграда в югоизточния сектор на обекта може да бъде свързана с ранните (хадрианови) градежи в колонията, чиято декорация е била изпълнена от малоазийски каменоделци¹.

В процеса на спасителните действия беше формирана лапидарна експозиция, съставена от изнесените от територията на обекта и документираните на различни места в с. Арчар епиграфски (общо 7 броя) и архитектурни паметници. Епиграфската колекция съдържа 5 надгробни надписа (обр. 3 3-4; обр. 2), 2 посветителни (обр. 3 1-2)². От тях стават известни имената на още трима жреци на императорския култ (augustales) в колонията, удостоени с почетно членство в градския съвет на Рациария, с елински или източен произход, както и на двама ветерани, единият от които от VII Клавдиев легион (обр. 2 3), а другият от помощни войски (обр. 3 3). Единият от посветителните надписи

Написано от ivailo

Сряда, 25 Януари 2012 05:42

съобщава за издигането на храм на Аполон (обр. 3 2)3. Новооткритите латински надписи, както и архитектурни елементи, са красноречив пример за изключителното значение на Colonia Ulpia Traiana Ratiaria. Въпреки фаталните разрушения, нанесени на обекта вследствие иманярската дейност, неговите останки продължават да бъдат източник на богата научна информация. Пренебрегването на този обект в продължение на двадесет години има за следствие изключването на цял един район от научно обръщение. Негативите от липсата на информация за градската територия на Рациария личат много ясно от факта, че това е може би единственият район върху земите на бившата Римска империя, за която все още липсва представително изследване на епиграфските източници.

Литература

Лука 2009: К. Лука. Теренни обхождания на територията на Община Димово, Област Видин. – Археологически открития и разкопки през 2009 г. София, 2010, 629 – 631.